

Franckesche Stiftungen zu Halle

Joachim Langens Verbesserte und Erleichterte Lateinische Grammatica

Lange, Joachim

Halle, 1767

VD18 13160842

Membrum I De Regulis Generalibus.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-196019

PARS SEXTA
DE POETICA.

CAP. I

DE PROSODIA.

MEMBRVM I

DE REGVLIS GENERALIBVS.

§. I. *Prosodia* inferuit poeticæ et docet syllabarum *quantitatem*: vnde dependet *accentus* seu *tonus*.

§. II. Secundum *quantitatem* seu pronuntiandi moram syllaba alia est *longa*, alia *brevis*, alia *anceps* seu communis.

Not. 1. Syllaba longa dicitur *produci*, syllaba brevis *corripi*.

Not. 2. Signum seu nota syllabæ brevis est *v*, vt *pater*: longæ -, vt *mater*: communis *̄*, vt *pater*.

Not. 3. Duæ breues syllabæ in versibus haud raro ponuntur pro longa et vice versa.

§. III. Totius poeseos, in primis prosodiæ et omnium de quantitate regularum fundamentum est *auctoritas* seu exemplum veterum poetarum: quæ præterea vitimur, quando regulæ deficiunt vel ignorantur.

§. IV. *Quantitas* secundum auctoritatem sex modis cognoscitur: 1) *diphthongo*, 2) *positione*, 3) *vocali ante vocalem*, 4) *contractione*, 5) *accentu*, 6) *analogia*.

§. V.

§. V. Omnis *diphthongus* natura longa est.

Not. 1. *Præ* in compositione, sequente vocali sæpe corripitur, quod etiam diphthongis interdum in fine accedit, more Græcorum: v. g.

Stipitibus duris agitur sudibusque præstis. Virg. 7. Aen.

Insula Ionio in magno. Virg. l. 3. v. 211.

Not. 2. Græca diphthongus et apud Latinos modo in *I* longum, modo *E* longum transit.

I longum: Nilus, idolum, Alexandria, Antiochia, idolatria, litania, politia, Nicomedia, Samaria, Darius, Basilus, Arius; græce Νῆλος, ἰδωλο, cet.

E longum: chorea, platea, Cytherea, Medea, Laodicea, museum, achilleus, spondeus, epicureus, aristoteles; græce χορεία, πλατεια, cet.

Poeta tamen ex diphthongo et interdum abiciunt *I*, ut maneat *E* breue: hinc chorea, platea, cet.

Interdum etiam resoluitur et et mutatur in, unde et ante *i* producitur: ut cythreia, elegeia, græce ἰλκυρία.

§. VI. *Positione* longa est syllaba, quando vocalis proxime sequuntur duæ consonantes, aut una duplex: ut *i* consona, x, z; siue in eadem voce siue in fine præcedentis et initio sequentis vocis. Ut

Mons, pons, arma, rexit, gaza, maior, reicio, reiecto, peior, cuius, eius.

Not. 1. Littera *H* in metro non habet vim consonantis.

Not. 2. Vocalis ante *I* in *biugus*, *quadriugus*, brevis est: quia in his habetur pro simplici.

Not. 3. Muta cum *liquida* (siue ceteræ consonantes cum *L*, *M*, *N*, *R*) in eadem syllaba, præcedentem vocalem, si extra positionem natura brevis est, facit

Y 3

anci-

incipitem, sed in soluta oratione perpetuo corripendam: ut pater, patris, tenebra.

Nox tenebras profert, Phæbus fugat inde tenebras.

Est primo similis volucris, mox vera volucris. Ouid.

Not. 4. Vocalis natura longa per mutam et li; quidam non potest corripui: ut mater, matris.

Not. 5. Vocales, quæ extra positionem non veniunt, ex cognoscuntur auctoritate: suntque vel longæ, ut ebrius; vel communes, ut prima in proprium, Cyclops.

§. VII. Vocalis ante vocalem in eadem voce corripitur; siue simplex ea sit, siue composita seu diphthongus: ut prius, reus, nihil, mihi, abenum, delicia, deamo.

Not. 1. Fio habet I longum, nisi adsumat R, tunc enim corripitur. Ut Omnia iam sient, fieri quæ posse negabam. Ouid. lib. 1. trist. el. 7.

Not. 2. Genitiui et datiui quintæ decl. E ante I producant: ut diei, speciei; præter rei, spei, fidei, penultima breui.

Not. 3. Genitiui in IVS, I longum in carmine faciunt commune: sed genitiuus alius (pro alius) semper producit; alterius semper corripitur.

Not. 4. Vocatiui Cai, Pompei, Vultei penultimam producant.

Not. 5. I consona interdum in vocalem mutat. Ut Persigil in plumis Caius ecce iacet. Mart.

Not. 6. Eheu priorem producit: sed obe priorem habet communem.

Not. 7. O exclamandi particula ante vocalem est anceps. Ut

Orti-

Optinam mea fors, primum quo cæperat, isset. Ouid.
Te Corydon, o Alexi, trahit sua quemque voluptas. Virg.

Not. 8. In græcis græca seruat^r quantitas. **Hinc**
 producitur *musæum*, *dius*, *Eos*. *μῦσῶν, δῖος, ἑὸς.*

Item *æneius*, *cythereius*, *priameius*, et similia. Sic
λαὸς cum compositis semper *a* producit: vt *Menelaus*, *Ni-*
colaus.

Not. 9. In vocibus origine græcis **E** et **I** in pen-
 ultima corripuntur, etiamsi more Græcorum pronuntia-
 ri soleant cum accentu. Vt *Andreas*, *Dorotheus*, *Doro-*
thea, *idea*, *Sophia*, *philosophia*, *Symphonia*, *prosodia*.
 Sic et *Maria*, *Elias*, *Zacharias*.

Sed *academia* in penultima est anceps. Græce enim
 scribitur *ἀκαδημία*, *ἀκαδημία*.

§. VIII. Syllaba *contracta* longa est: vt *nil* pro
nihil, *mi* pro *mibi*, *cogo* pro *coago*, *tibicen* pro
tibitcen, *genitiuus alius* pro *alius*.

Not. Sæpe fit contractio intercedente syncope:
 vt *nil* pro *nihil*, *ni* pro *nisi*, *quis* pro *quibus*, *malo* pro
maulo, *biga* pro *biuga*, *quadriga* pro *quadriuga*, *no-*
nus pro *nouenus*, *dennus* pro *decenus*, *iunior* pro *iunior*,
Deum pro *Deorum*, *Diana* pro *Deiana*. Iana apud ve-
 teres erat luna.

§. IX. *Accentus* cum ipsis vocibus statim vsu
 notandus est. Potest autem in *polysyllabis* ex
 accentu tantum cognosci quantitas *penultima*.
 Vt

Mi in *dominus* est syllaba brevis, quia vi auctoritatis ca-
 ret accentu: sed *e* antepenultima *do* brevis est auctoritate,
 etsi accentum præ se ferat.

Item *ga* in *legare* est syllaba longa, quia habet accentum i sed etiam antepenultima longa est, etsi accentum tam clare non præ se ferat.

Not. Vocatiui nominum in *IVS* quantitatem penultimæ etiam in versu retinent talem, qualis erat nominatiui: vt *Mercurius, Virgilius*; in vocatiuo *Mercuri, Virgili*.

Diuidicatio quantitatis ex *accentu* tantum locum habet in polysyllabis: seu in vocibus, quæ ad minimum habent *tres syllabas*. Polysyllabum autem si nondum est, sæpe fieri potest per *compositionem*. Vt *scri* in scribo est syllaba longa, quia dicimus *inscribo*: *li* in ligo est syllaba brevis, quia dicimus *adligo*: *mo* in monet est syllaba brevis, quia dicimus *admonet*. Sic *su* in super est syllaba brevis: quia dicimus *insuper, desuper*.

Hic etiam locum habet *deminutio*. Vt *mi* in hominibus est syllaba brevis, dicimus enim *homini*: *e* in docuerimus est brevis, quia dico *docuerim*.

§. X. Accentui inseruit ideoque addenda est *analogia derivationis, declinationis et coniugationis*. Vt

Media in *loquela* est longa, ad analogiam vocis *tutela*. Corpus, corporis, corpori: ergo et pecus, pecoris, pectori. Amo, amabam, amarem: ergo et clamo, clamabam, clamarem.

Not. 1. *Do, das, da* longa sunt: in ceteris syllaba *da* ex verbo *do* et eius compositis brevis est. Vt *dabam, dabo, dato, date, darem, dare, datum*. Sic *circumdabam, circumdabo*.

Not. 2. *V* in præsentii verborum ubique corripitur: vt *sumus, quæsumus, volumus, nolumus*.

Not. 3. Personæ *imus et itis*, ubique in penultima corripiuntur: excepto præsentii quartæ coniugationis quorundam pertinent hæc, *sumus, sitis; velimus, velitis; nolumus, nolitis*.

MEM.